

6. БЕСЕДА

**Која побуђује на пост,
у којој се сажето говори и о стварању света,
а која је била изговорена у прву недељу Великог поста**

1. Веома је вешта у злу и веома лукава, или боље речено, свезлобна је она духовна змија, која је зачетник зла. Она има начина да постави препреке сваком нашем добром делу и свакој доброј намери. Ако не спречи његов почетак, измишља друге обмане којима отежава да га извршимо до краја. Ако пак не може да онемогући његово извршавање негде на средини пута, опет ће смислити друге подвале и пронаћи ће начин да већ извршено дело учини бескорисним, или, још горе, учиниће да то дело нашкоди онима који нису били сасвим опрезни. Пре свега, она ће нам га представити као напорно и недостижно и тако нас навести на нерад и незнање, као да тежимо нечему претешком и немогућем, због чега своју намеру не можемо да спроведемо у дело. Осим тога, она чини да подвижници посумњају у награде које је обећао Бог.

2. Зато би, браћо, требало да уз помоћ душевне одважности, усрдности и вере избегнемо ту замку, имајући на уму да, као што земља не даје корисне плодове ако се не трудимо око ње, тако ни душа без духовних подвига неће дати ништа богоугодно, што служи на спасење. И док је земља непогодна за земљоделство, дотле је свака словесна душа по природи пријемчива за врлину. Будући да смо услед прародитељске осуде принуђени да живот проводимо у труду и напорима и да то нико не може да избегне, учинимо то онда у добром расположењу и оно, што нам је без наше воље постало својствено, принесимо Богу као добровољни дар, дајући тако пролазно у замену за постојано. За (наше) напоре бићемо награђени добрим уделом, задобијајући привременим трудом вечни мир: трудећи се сада на врлини, свакако ћемо задобити обе-

лани починак у будућем веку. Уистину је поуздан Онај Који је то обећао и Који представља спремног Помоћника онима што су предано ступили у подвиг врлине. Може ли онда било шта бити неуспешно, ако помаже Он Који је силан у свему?!

3. Када о томе размислимо и усрдно приступимо творењу врлина, онај злочник ће, знајући да добро није добро ако се не савршава на добар начин, настојати да нас одрати од творења добра са богоугодним циљем. Тачније речено, неће нас покренути жељом да прославимо Бога, него жељом да нас виде људи, да би нас на тај начин лишио духовних и небеских дарова које добијамо од Бога. Ми ћемо, међутим, осујетити и овај његов покушај ако, с једне стране, будемо помишљали на узвишеност добара која су припремљена онима што богоугодно живе, а са друге на ништавност угађања људима које не само да је недостојно поређења са будућом величином славе од Бога, него је недостојно и страдања и исцрпљивања тела.

4. Међутим, и после такве победе над њим, овај зачетник зла ће у нама лукаво изазивати гордост, као неку крајњу и најпрљавију јаму, дошаптавајући нам помисли преузношења и разметљивости, као да смо сопственом снагом и проицијивањем задобили врлину. Ми ћемо се, међутим, опоменути Саме Истине, која каже: *Без Мене не можете чинити ништа* (Јн. 15; 5). Тако ћемо избећи различите замке лукавога, делајући на добар начин и савршавајући добро у долицином смирену. При том ћемо знати да ће онај, који има сасуд са скуповеним миром, у сваком случају оскрнавити и уништити то миро уколико га (миро) излије у нечистоћу или ако нечистоћу улије у сасуд (са миром). Тако је и са врлином: ако је неко одгурне или одбаци својим неделанством или ако са њеним творењем помеша злобу, на сличан начин ће је оскрнавити и уништити.

5. Говорим ово вашој љубави управо сада јер је време поста, да бисмо га сачували непомешаног са било каквим злом. И мада је постно два дана у седмици, онај еванђелски фарисеј није од тога имао никакве користи, јер је његов пост био помешан са гордошћу и осуђивањем ближњег. Значи ли то да пост не доноси никакву корист? Међутим, колико је пост користан онима који га савршавају богоугодно и како доликује, показали су Мојсеј, Илија и Сам Господ.

6. Мојсеј је савршавао четрдесетодневни пост на гори (разбудите, молим вас, своје умове, и успните се, кад вам је дато време

за то, заједно са Мојсејем на гору, код Бога, да бисте се посредством тога, као по путу, ушли до Христа Који, међутим, не обитава на гори него на небесима и полази заједно са нама). Мојсеј је, дакле, савршавао четрдесетодневни пост на гори, и према Писму, видео Бога, али не у загонеткама него у откривењу, беседио је с Њим и разговарао као што се разговара са пријатељем. Бог га је pouчио, па је и сам Мојсеј друге pouчavao о Њему, говорећи да је Он Вечносуштни који не прелази у небиће (непостојање), него, напротив, из небића призива у биће и све из небића приводи у биће, не допуштајући му да се распадне у небиће. Он је на почетку једним знаком и само Својом вољом васцелу видљиву (вештаствену, чулну) творевину у једном тренутку извео из небића. У Писму је речено: *У почетку створи Бог небо и земљу* (Пост. 1:1). Они нису једно од другог били растављени потпуно празним простором, без ичега што би било између њих. Земља је била помешана са водом, при чему су и једна и друга биле испуњене (досл. бремените) ваздухом, животињама и биљкама свих врста. Небо је било преиспуњено различитом светлошћу и ватром, којима се одржавала насељена.

7. Тако је Бог у почетку створио небо и земљу, као неко вештаство у којем се све садржи и које све може да изнесе из себе), изврсно побијајући оне што погрешно сматрају да је вештаство првобитно настало само по себи. Затим је, прекрасно стварајући и украшавајући свет, у шест дана расподелио у свакоме од њих (тј. од тих дана) одговарајући и њему својствени поредак, зависно од његових својстава/особина, и тако допунио његово украшавање. Раздвојивши их (дане) само Својом заповешћу, Он као да је из неке скривене ризнице на видело извео све оно што је у њој било похрањено, распоредивши га и поставивши са највећим складом, прилагодивши појединачно свему, свако појединачно свеукупности и целину свему појединачно. Непокретној земљи, као неком средишту, поставио је вечнопокретно небо као неки узвишени круг и премудро их сјединио посредством онога што је између њих, да би сам непокретни свет очувао упоредо са покретним. Будући да су вечнопокретна и тела која се крећу веома брзо у потпуности кружно постављена, било је нужно да оно што је непокретно добије место у средини, тако да његов положај представља противтежу кретању и да се на тај начин насељенска сфера не би померала у виду цилиндра (ваљка, шипка).

8. Када је највећи Уметник, Бог, свакоме од два краја насељене доделио одговарајуће место, утврдио је и благоустројено покренуо, да тако кажемо, овај свет. У оном простору који се налази између ових крајева опет је распоредио оно што припада свакоме од њих, али поставља одгоре и распоређује да истовремено и благоустројено лебди и све време се креће заједно са горњом границом свега оно што је лагано и дејствено и што се може преносити на корист онога што се налази ниже. А то је толико удигнутије од средине, да, унаоколо распоређено, може са једне стране да своди на праву меру претерану свежину горњих крајева, крећући се у супротну страну, и да местимично држи и оно друго супротним кретањем, како би нам пружало корисно разликовање годишњих доба и мере временских растојања, а умнима и знање о Богу Који је све то саздао, распоредио и устројио.

9. Једно је, дакле, поставио горе у висину да двоструко кружи на такав начин, ради лепоте читавога света и вишеструке користи, а друго је поставио доле и око средине, а то је оно што има тежину и што је тине природе, што је створено да настаје и да изнова настаје, што се може разликовати и упоређивати, и када трпи да се више мења ка ономе што је корисно, постављајући и то као украс, као и однос међу њима, како би све могло заиста да се назива космосом (поретком).

10. После свега тога био је створен и човек, који је и пре и после стварања био од Бога удостојен велике части и промишљања. Тако је и овај чулни свет, који је створен ради њега, створен пре њега; и Царство Небеско, које је такође припремљено за њега исто тако је створено пре њега, од постанја света. Њему (човеку) је претходила нарочита воља Божија: он је створен руком Божијом и по образу Божијем, што значи да није све добио од вештаства и од овог чулног света као остала жива бића. Такво (вештаствено) је било само његово тело, док је његова душа надсветовног порекла или, боље речено, она потиче од Самог Бога, посредством неизрецивог удахнућа, као нешто велико и чудесно што превазилази све остало, као нешто што све надзире и над свим влада, способно да позна Бога, да Га прими и да Га пројави, као савршено дело преузвишене величине Уметника. Због тога је за своје обитавалиште добио рај који је нарочито засадио Сам Бог. Овде је могао да созердава Бога и да беседи с њим *лицем у лице*, овде је добио савет и заповест од Бога Који му је нало-

жио да пости сагласно са овим местом како би, ако одржи и сачува заповест, свагда био бесмртан, ве упознавши труд и патњу.

11. Он је, нажалост, уместо овој заповести и савету, добровољно дао првенство наговору оне змије, зачетника зла, и тако нарушио заповеђени пост. Уместо вечног живота примио је смрт а уместо места непомућене радости ово место греха, преиспуњено страдањима и патњама. Поред тога, био је осуђен на ад и на тамошњи мрак. Наша природа би и остала у преисподњој, где ју је и спустила она змија која ју је на почетку обманула, да није дошао Христос и, почевши од поста, у потпуности уништио његову тиранију, да нас није ослободио и оживео, о чему је пророковао Мојсеј. Постећи тада на гори, он је добио две од Бога саздане плоче, на којима је прстом Божијим био написан Закон. У сагласности с њим (законом), Мојсеј је поучавао свети народ, на делу предизображавајући и унапред представљајући све што се односи на Христа, будући да је он био ослободилац и спаситељ Авраамовог племена, као што је и Христос затим постао ослободилац и спаситељ целог људског рода.

12. И Илија је такође, постећи четрдесет дана, и сам на гори видео Бога, али не у огњу, као што су Га раније виђале старешине Израњеве, него Га је, превазилазећи богоугодним постом виђење у огњу, видео у гласу који је провејавао кроз лаки поветарац; а што више одговара речима Господњим: *Бог је дух; и који Му се клањају, у духу и истини треба да се клањају* (Јн. 4; 24). Овај глас (у виђењу пророка Илије) предизображавао је истину и проповед Саме Истине, која ће се проповедати до свих крајева земаљских, јер је провејавање тихог гласа кроз поветарац наговестило Духа Светога и благодат.

13. Благодарећи овом боговиђењу током поста Илија је добио силу да помаже пророка уместо себе и да удвојстручено пројави ону благодат која је обитавала у њему самом, али и због тога да би са земље био вазнет високо на небо, као очигледни праобраз каснијег Вознесења Христовог са земље на небо. И сам Христос је, постећи у пустињи, силом савладао заједничког кушача, и, одузевши му моћ коју је имао над људима и уништивши у потпуности његову тиранију, ослободио нашу природу и учинио овога (ђавола) предметом подсмеха за све оне који желе да живе по Његовом Еванђељу. Он је испунио пророштва пророка и то

